

УДК 631.1:338.432

*Г. М. Іваненко,
к. е. н., доцент кафедри економіки сільського господарства,
Миколаївський державний аграрний університет
І. С. Кабанова,
магістр обліково-фінансового факультету,
Миколаївський державний аграрний університет*

СТРУКТУРА ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОКРАЩЕННЯ В ГОСПОДАРСТВАХ БЕРЕЗНЕГУВАТСЬКОГО РАЙОНУ

У розвитку багатьох галузей економіки нашої держави, насамперед, сільського господарства, дуже важливу роль відіграє збільшення обсягів виробництва зерна. Це пояснюється винятковим значенням його та різнобічним використанням.

Обсяги виробленого зерна в визначають рівень розвитку зернового господарства, ефективність його ведення. Але у свою чергу на обсяги виробництва зерна впливають такі важливі фактори як розмір посівних площ, їх структура і урожайність, напрями розвитку зерновиробництва в ринкових умовах.

!)i the development of many sectors of our country, especially agriculture, a very important role to increase grain production. This is an exceptional value and its versatile use.

Volumes produced of grain in determining the level of development of grain farming, the effectiveness of its management. But, in turn, on the grain production is influenced by such important factors as the size of acreage, yield, and their structure, areas of grain production in market conditions.

Ключові слова: зерновиробництво, урожайність, валовий збір, структура посівних площ, динаміка посівних площ.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ

Виробництво зерна в Україні традиційно належить до стратегічних галузей розвитку не тільки сільського господарства, а й усього народногосподарського комплексу країни. Зернове господарство відноситься до основних пріоритетів її розвитку продовольчого сектора економіки країни, є важливим джерелом прибутковості сільськогосподарських підприємницьких структур.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження даної теми знайшли свої відображення в роботах вчених-економістів, зокрема: В.Г. Андрійчук, Л. І. Кириленка, В.Ф. Сайко, В. Лисікової, М.І. Щура та інших. У працях цих вчених розглядається питання зерновиробництва гга прикладі держави, області чи району.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Мета статті — концептуально визначити стратегічні напрями розвитку зернового господарства в умовах ринкової економіки

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Україна здавна відома як країна з добре розвинутим зерновим господарством. Природно-кліматичні умови сприятливі для вирощування практично всіх відомих зернових і зернобобових культур. В кінці XIX сторіччя Україна займала одне із провідних місць в Європі за виробництвом високоякісного зерна різного призначення.

Останнім часом для зерновиробництва України характерна нестабільність. Протягом 2005 — 2010 років при середній врожайності у 27,3 ц га середні щорічні валові збори склали 40,0 млн тонн зерна, що на 11,0 млн тонн, або

Таблиця 1. Склад, структура і динаміка посівних площ зернових культур

Назви груп сільськогосподарських культур	2009		2010	
	га	%	га	%
Пшениця очима	12886,0	36,0	11370,0	АН, X
Гречка	72,0	0,2	83,0	0,4
Кукурудза на чорно	191,0	0,5	371,0	1,6
Ячмінь ярий	4864,1	13,6	3751,0	16,1
Ячмінь очимні	8366,0	23,4	7060,0	30,3
(>нес	128,1	0,4	20,0	0,1
І ОБОХ	2.16.0	0,7	240,0	1,0
11росо	hi 7.0	1,7	405,0	1,6
Сорго	42,0	0,1	20,0	0,1
Всього	27407,0	100,0	23320,0	100,0

на 21,6 %, менше, ніж у 1990 році. В той же час у 2007 році за погіршення природно-кліматичних умов (жорсткої посухи в багатьох регіонах країни) валовий збір склав 29,2 млн тонн, але вже у 2008 році за добрих природно-кліматичних умов валовий збір зерна був найвищим за останні 35 років — 53,2 млн тонн. У позаминулому, 2009 році, валовий збір зерна склав 46 млн тонн, а у 2010 році — 39,2 млн тонн при урожайності у середньому зернових культур 26,9 ц/га, у тому числі валовий збір озимої пшениці склав 16,8 млн тонн за врожайністю v 26,5 ц га [Л.с. 102].

Сьогодні над проблемою покращення зерновиробництва працюють чимало економістів-аграрників, фінансистів та аграріїв.

На обсяги виробництва зернових і зернобобових впливають як площа їх посіву, так і врожайність зернових і зернобобових. Зрозуміло, що інтенсивний шлях розвитку зерновиробництва, тобто збільшення валових зборів зерна за рахунок зростання врожайності, є більш бажаним в умовах ринкової економіки. Це є актуальним і для підприємств Березнегуватського району. Але для цього повинні застосовуватися більш продуктивні сорти зернових культур, інтенсивні енергозберігаючі технології, якісно і своєчасно виконуватися всі технологічні операції з вирощування зернових культур.

Посівна площа є основною формою використання головного засобу сільськогосподарського виробництва — землі. Від її розміру залежить обсяг виробництва продукції рослинництва, оскільки останній безпосередньо визначається розмірами посівної площі і врожайності сільськогосподарських культур.

Важливо також відзначити, що багато закономірностей розвитку сільського господарства знаходять свій кількісний вираз у даних про посівні площі та їх структуру. Так, ефективність сільськогосподарського виробництва багато в чому залежить від раціонального те-

риторіального розміщення окремих видів сільськогосподарських культур і спеціалізації

рослинництва по економічних районах, природно-економічних зонах, адміністративних і господарських одиницях з урахуванням природно-кліматичних та економічних умов. Пояснюється це тим, що значна розмаїтість ґрунтово-кліматичних умов нашої країни створює в окремих її регіонах сприятливіші умови для вирощування тільки певних сільськогосподарських культур. Отже, статистичне вивчення посівних площ сільськогосподарських культур має важливе значення для характеристики стану і розвитку сільського господарства в цілому і по галузях рослинництва зокрема [2, с 6].

Для того, щоб провести економіко-статистичний аналіз урожайності по групі однорідних культур, на прикладі зернових, необхідно спочатку провести аналіз структури посівних площ (табл. 1).

Розрахунки авторів на матеріалах статистичної звітності у підприємствах Березнегуватського району свідчать, що посівні площі зернових культур зменшилися на 4087 га. Як зазначалося вите, у структурі зернових культур провідне місце займають посіви пшениці озимої, що займають майже половину від загальної площі посту під зерновими культурами. Це пов'язано зі збільшенням попиту на ринку елітного насіння районованих сортів пшениці озимої. Найменшу посівну структуру у підприємствах досліджуваного району займають овес, гречка та сорго.

Загальна земельна площа земельних угідь Березнегуватського району у досліджуваному 2010 році становила 55837 га, з них 53473 га займає рілля, засаджено сільськогосподарською продукцією 41614 га.

Важливим аспектом реформування зернового виробництва ми вважаємо оптимізацію структури зернових культур, що дозволяє без додаткових витрат підвищити його ефективність. Останнім часом чітко виражена тенденція до скорочення посівних площ жита, кукурудзи, хоча, приймаючи до уваги їх високу урожайність і рентабельність, підстав для скорочення їх площ немає. Розглядаючи питання оптимізації структури зернового клину, відмітимо необхідність збільшення у господарствах Березнегуватського району виробництва проса та зернобобових, а також озимого ячменю, який дозріває на 15—20 днів раніше від озимої пшениці, а за кормовими якостями і стійкістю до хвороб перевищує її.

Ми поділяємо думку багатьох вчених, що

